

Назив предмета: Управљање финансијским ризицима
Наставник или наставници: Јелена М. Вапа Танкосић
Статус предмета: Изборни
Број ЕСПБ: 10
Услов:
Циљ предмета Циљ предмета је да оспособи докторанде да ефикасно идентификују, мере и управљају специфичним финансијским ризицима, који су својствени агробизнис сектору. Фокус је на моделовању тржишног ризика (посебно волатилности цена пољопривредних производа и валутног ризика), кредитног ризика финансирања агропројеката и оперативног ризика ланца снабдевања храном. Студенти ће научити како да користе финансијске деривате за хеџовање и како да интегришу Enterprise Risk Management (ERM) оквир у стратешко одлучивање, са крајњим циљем оптимизације односа ризика и приноса и осигурања одрживости пословања.
Исход предмета Студенти ће након положеног испита бити способни да: - примене напредне математичке и статистичке моделе за прецизно мерење тржишног ризика (колебање цена и каматних стопа), кредитног и оперативног ризика, посебно у контексту агробизниса; - развију и имплементирају стратегије заштите (хеџинга) од ризика коришћењем финансијских деривата на пољопривредне производе, валуте и енергенте, са циљем стабилизације новчаних токова; - пројектују и интегришу Enterprise Risk Management (ERM) оквир у стратешко управљање агробизнис предузећем, повезујући управљање ризицима са корпоративним циљевима и доношењем инвестиционих одлука. - ефикасно користе симулационе методе (нпр. Монте Карло) и специјализовани финансијски софтвер за моделирање, анализу стреса и тестирање отпорности предузећа на екстремне тржишне шокове; - донесу оптималне финансијске одлуке (нпр. о структури капитала, финансирању, инвестицијама), које узимају у обзир однос између ризика и очекиваног приноса.
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> - Теорија ризика и корпоративно управљање. Дефиниција, класификација и значај ризика у савременом пословању. ALM (Asset-Liability Management) у глобалном пословном окружењу. Балансирање активе и пасиве у условима тржишних промена и финансијске волатилности. Базел 2/3 - преглед регулаторног оквира. Улога и захтеви новог међународног регулаторног оквира за управљање ризицима. - Идентификација и мерење специфичних ризика у агробизнису. Идентификација извора ризика и неизвесности у агробизнису. Ценовни и тржишни ризици, климатски ризик, ризици ланца снабдевања. Тржишни ризик. Извори и мерење изложености девизном ризику (трансакциона, економска и преводна изложеност). Ризик промене каматних стопа и његов утицај на вредност дуга. Тржишни VaR основе - Методологије мерења VaR-а за тржишни ризик. Инструменти, методологије мерења и управљања кредитним ризицима. Кредитни VaR и ризик кредитних деривата. Идентификација, процена и контрола оперативних губитака. Мерење и управљање ризиком финансирања и тржишном ликвидношћу. - Напредно квантитативно моделовање и одлучивање. Напредна VaR методологија. CVaR (Expected Shortfall) и Монте Карло симулације за мерење ризика. Стабло одлучивања и матрица исплативости. Примена у условима ризика и неизвесности. Кумулативна функција дистрибуције. Коришћење за процену вероватноће губитка. Stress Testing - методологија тестирања отпорности агробизнис предузећа на екстремне шокове. - Стратегије управљања ризиком (хеџинг). Управљање финансијским ризицима у агробизнису. Прилагођавање општих стратегија специфичним потребама сектора. Финансијски деривати - опције, форварди и фјучерси – теоријске основе, врсте и примена у хеџингу цена агро-сировина. Стратегије за смањење финансијског ризика у агробизнису. Инструменти заштите - фиксирање каматне стопе, коришћење самоликвидних кредита. Интерне мере - ликвидне резерве (готовина или друга средства), кредитне резерве, повећање власничког капитала или нето вредности. Рачунање оптималног хеџ односа. - Интеграција и савремени тренд. Управљање ризицима као извор конкурентске предности. ESG ризици (еколошки, социјални и менаџерски) и њихов значај за финансијски ризик у агробизнису. Улога Big Data и Machine Learning у предвиђању и управљању ризиком. <i>Практична настава</i> Докторанди ће, користећи специјализовани финансијски и статистички софтвер (R, Python или Eviews/Stata), вежбати мерење тржишног ризика волатилности цена пољопривредних производа помоћу

GARCH модела и израчунавање VaR и CVaR за финансијске портфолије. Кроз студије случаја, формулисаће се и симулирати стратегије хедџинга (коришћењем фјучерса и опција) за заштиту од ценовних и девизних ризика, извршиће се стрес тестирање отпорности предузећа и дизајнирати ERM оквир за интегрисање управљања ризиком у стратешко доношење инвестиционих и кредитних одлука у агросектору.

Препоручена литература

- Вапа Танкосић, Ј., Ивановић, П., Чавлин, М. (2024). *Управљање финансијским ризицима*. Факултет за економију и инжењерски менаџмент, Нови Сад.
- Ђукић, Ђ. (2021). *Управљање ризицима и капиталом у банкама*. Економски факултет универзитета у Београду, Центар за издавачку делатност.
- Барјактаровић, Ј. (2025). *Управљање ризиком*. Универзитет Сингидунум, Београд.
- Пејановић, Р., Његомир, В. (2011). Проблеми управљања ризицима у пољопривреди, *Економика пољопривреде*, 1, стр. 91-103.
- Hull, J. (2008). *Options, Futures, and Other Derivatives*, Prentice Hall, 7th edition.
- Jorion, P. (2007). *Financial Risk Manager Handbook*, Wiley.
- Jorion, P. (2007). *Value at Risk*, McGraw Hill, 3rd edition.
- Stulz, R. (2003). *Risk Management and Derivatives*, South-Western/Thomson Learning.
- Drollette, A. (2009). *Managing financial risk in Agriculture*. Utah State University, Department of Applied Economics.
- Roncalli, T. (2020). *Handbook of financial risk management*. Chapman and Hall/CRC.
- Wang, J., Abdur, R. (2016). *Risk Management in Agricultural:- Theories and Methods*, Science Publishing Group, New York.
- Kay, R., Edwards, W., Duffy, P. (2012). *Farm management*, Seventh Edition, Mc Graw Hill, New York.
- Van Deventer, D. R., Mesler, M., & Imai, K. (2011). *Advanced Financial Risk Management: Tools and Techniques for Integrated Credit Risk and Interest Rate Risk Managements*. John Wiley & Sons.
- Christoffersen, F. P. (2003). *Elementsof Financial Risk Management*. Elsevier Science (USA).
- Kuzman, B., Prodanović, R., Subić, J. (2017). *Risk and uncertainty management in agricultural holding*, in monograph: Risk in the food economy – theory and practice, The Polish and the EU Agricultures 2020+ Challenges, Chances, Threats, Proposals, pp. 133- 147, Eds. dr Justyna Góral, dr Marek Wigier, Institute of Agricultural and Food Economics National Research Institute, Warsaw.

Број часова активне наставе

Теоријска настава: 4*15=60

Практична настава: 3*15=45

Методе извођења наставе

Класична предавања, интерактивна настава (активно учешће студената), студије случаја, семинарски рад/истраживачки пројекат, консултације, научно утемељене дискусије.

Оцена знања (максимални број поена 100)

Активност у току предавања	20 поена
Семинарски/научни рад	40 поена
Завршни испит - усмени	40 поена